

Üstün zekâlı ergenlerde empati becerisi

PERVİN NEDİM BAL

Son yıllarda psikoloji biliminin daha kabul edilir ve hatta popüler bir bilim olmasıyla birlikte, bu bilimin içinde yer alan kavramların bazıları yaygın bir kullanıma sahip olmaya başlamıştır. O kavramlardan biri ve belki de en sık kullanılanı empatidir. Birçoğumuz herhangi bir çatışma ya da çözümsüzlük durumunda olan iki kişiden birinin diğerinden empatik olmasını istediğine şahit olmuşuzdur. Aslında bu talepte öne çıkan en önemli unsur kişinin anlaşılma dair duyduğu istek ve ihtiyaçtır. Anlaşılma isteği, bu problem durumlarının yanı sıra, engelliler, azınlıklar, üstün yetenekliler gibi kesimlerin toplumda az sayıda temsile sahip olmalarından kaynaklanan anlaşılama durumlarında da ortaya çıkmaktadır.

Empatik anlayışa ihtiyaç duyan gruplardan birini de üstün zekâlı veya üstün yetenekli bireyler oluşturmaktadır. Bu ve benzeri grup üyelerinin tam ve doğru anlaşılmalarının sağlanması açısından empati önemli bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Üstün zekâlı çocukların bir kısmında duygusal gelişimin, zihinsel gelişimden daha geride kalabildiği ve bu yüzden de böyle çocukların günlük hayat içindeki etkileşimlerinde zorlandıkları görülmektedir. Ayrıca, üstün zekâlı çocuklara dair gözlemlerimiz onların özellikle sosyal anlamda yaşadıkları sorunların kendileriyle yeterli empati kurulamamasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Özellikle de aileler çocuklarının üstün olduğunu fark edemediklerinde çocuklarını anlama, dolayısıyla da empati kurma noktasında yetersiz kalmaktadırlar.

Bu sebeple de bu çocuklar, kendileriyle empati kurulmadığı için empati kurmayı öğrenemekte ve böylece diğer kişilerle empati kurmada zorlanmaktadırlar. Bu noktadan hareketle, çevresi tarafından yeterince anlaşılmadığı ya da en azından anlaşılma noktasında geç kalındığı için yeterli empati becerisi geliştirememiş olduğunu düşündüğümüz üstün zekâlı çocuklarda empati becerisini artırmanın mümkün olup olmadığının anlaşılması yönünde bir araştırma çabasına girişmiştir. Bu bağlamda da hem üstün zekâlı çocukların empati düzeylerinin tespit edilmesine yönelik bir çalışmanın yapılması hem de duygusal

gelişimin bir parçası olan empati becerisinin üstün zekâlı çocuklara uygulanacak bir psikoeğitim programıyla geliştirilip geliştirilemeyeceğinin test edilmesi hedeflenmiştir.

Psikoeğitim programının etkililiği, uygulamalar süresince, öğrencilerin hem kendi duygularıyla hem de karşısında bulunan kişilerin duygularıyla ilgili farkındalık kazanmaları ile sağlanmıştır. Ayrıca, duygu ve düşünceleriyle daha fazla bağlantı kurmaları, verilen ev ödevleriyle grupta gerçekleştirilen farkındalıkların sürdürülmesi, grup içinde gerçekleştirilen oyun ve yarışmalarla "şimdi ve burada" şeklinde öğrenmeler gerçekleştirilmesi, grup aktivitelerinin dinamik doğası gereği öğrencilerin çeşitli duygularıyla karşılaşmaları ve grup içinde bu duygularını yaşamaları sağlanmıştır. Bütün bu süreçler doğal olarak öğrencilerin empati becerilerinin artmasına katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak; bu tür çalışmaların, bazı üstün zekâlılarda gözlenen asenkronize gelişimin olumlu bir yöne çevrilerek bütün gelişim alanlarında eşzamanlı bir gelişime yol açacağı ve bunun da üstün bireyin yaşamsal verimini arttıracacağı düşünülmektedir.

İsteyenler bu konuda aşağıdaki adreste yayınlanan makaleden daha ayrıntılı bilgilere ulaşabilirler.

dergipark.ulakbim.gov.tr/iuayefd/article/download/...